

ועדת הבחירות המרכזית לכנסת ה-20

השופט סלים ג'ובראן

יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית

القاضي سليم جبران

رئيس لجنة الانتخابات المركزية

ירושלים, ח' באלול התשע"ג
14 באוגוסט 2013

ת"מ 63/20

העותרת: גב' הדס צור

נגד

המשיב: מר צח נחמני מטעם "סיעת הצעירים בלב לטובת ביאליק"

בקשה למתן צו מניעה לפי סעיף 17ב לחוק הבחירות (דרכי תעמולה), תשי"ט-1959 (להלן: חוק הבחירות)

החלטה

1. בעתירה שלפניי, מבקשת העותרת כי אתן צו מניעה האוסר על המשיב לעשות שימוש בכינוי "צעירים" או "צעירים לטובת ביאליק". לטענתה, היא אחת ממייסדי סיעת "צעירים למען ביאליק" אשר התמודדה בבחירות לרשויות המקומיות בשנת 2008. לטענתה, הסיעה התאגדה כדין ונרשמה במרשם הסיעות, והאות "צ" הוקצתה כאות מזהה בפתקי הבחירות בבחירות. הסיעה זכתה בשני מנדטים בבחירות בשנת 2008, והעותרת מכהנת מאז כחברת מועצה. לכך יש להוסיף כי העותרת כותבת כי היא מתמודדת בבחירות הקרובות גם כן למועצת העיר.

2. לטענתה, המשיב הקים קבוצה בשם "צעירים לטובת קרית ביאליק" או "צעירים בלב לטובת קרית ביאליק", אשר מתמודדת גם היא למועצת העיר בבחירות הקרובות. לטענתה, "השמות [של מפלגתה ומפלגת המשיב – ס' ג'] דומים עד זהים מתוך רצון ברור לגרום להטעיית ציבור הבחורים" (סעיף 10 לעתירה).

עמוד 1 מתוך 8

משכן הכנסת, קריית דוד בן-גוריון, ירושלים 91950
العنوان: مجمع بن غوريون, أورشليم القدس, 91950

טלפון, هاتف: 02-6753407, פקס, فاكس: 02-5669855 Fax:

3. עוד לטענתה, המשיב הוא פעיל מפלגת הליכוד, וכי "בידי העותרת ראיות אשר אינן משתמעות לשני פנים, לכך שהמשיב מופעל על ידי גורמים בהנהלת העירייה מתוך מטרה ברורה להטעות את ציבור הבוחרים ולפגוע בזכות התושב לבחור ובזכות העותרת להיבחר" (סעיף 12 לעתירה). לטענתה, השם הדומה של סיעת המשיב נבחר בכוונת תחילה, וזאת כדי לפגוע בסיעה באופן בלתי הוגן, ולבלבל את הבוחרים.
4. עוד בהקשר זה, מציינת העותרת כי סיעת המשיב הציבה שלטי חוצות בהם נכתב כי סיעת המשיב "באה ונועדה להחליף... בפרסום זה מטעה המשיב את ציבור הבוחרים בקרית ביאליק תוך שהוא מציג מצג שווא לפיו סיעת המשיב באה במקומה של סיעת הצעירים המוכרת" (סעיף 15 לתשובה).
5. לטענתה, פנתה היא אל המשיב, בבקשה לשנות את השם, ובתגובה שינה האחרון את שם הסיעה ל"צעירים בלב לטובת קרית ביאליק". במסגרת זאת, טוענת העותרת כי אין כמעט הבדל בין השם הקודם לשם זה, ועדיין מדובר בשמות קרובים במטרה ושעלול לגרום להטעיה. מאז ועד היום, טוענת היא, המשיב מפיץ פרסומים הכוללים את שם הסיעה, ויוצר בלבול בקרב ציבור הבוחרים. כדי להוכיח טענה זו, צירפה העותרת נספח המראה כי חיפוש באתר הפייסבוק של תחילת שם סיעת העותרת ("צעירים ל") מעלה תחילה את עמוד הפייסבוק של סיעת המשיב.
6. לבסוף, טוענת היא כי המשיב משתמש בפרסומים באותיות "לב" באופן המדמה פתק הצבעה ובכך עובר על הוראות סעיף 7 לחוק הבחירות, לפיו "פרט לתקופת 42 הימים שלפני יום הבחירות לא תהיה תעמולת בחירות באמצעות השימוש – אם בכתב ואם בצורה אחרת – באות המציינת רשימת מועמדים".
7. עוד מציינת העותרת כי פנתה במכתב מקדים למשיב, וכמו כן למנהל הבחירות בקרית ביאליק מטעם משרד הפנים, אשר ענה כי סמכותו לפעול במקרים מעין אלה תיכנס לתקוף רק לאחר הגשת רשימות המועמדים לבחירות הקרובות (ביום 2.10.2013), והפנה אותה להגיש עתירה בפניי מכות סעיף 17 לחוק הבחירות.
8. ביקשתי את תגובת המשיב. בתשובתו, צוין כי דין העתירה להידחות, על הסף והן לגופה. לעניין דחייה על הסף, טוען המשיב כי העותרת לא מיצתה הליכים טרם הוגשה העתירה, זאת, לאור העובדה כי פנייתה של העותרת אליו "קיבלה התייחסות

ראויה, תוך הבהרה כי ככל שיהיו לעותרת כל טענות נוספות כלפיו – יהא ערוץ תקשורת פתוח בין הצדדים" (סעיף 1.1 לתשובה). בנוסף, הפנייה המוקדמת התייחסה אך ורק לעמוד הפייסבוק של סיעתו של המשיב, ונוכח פנייתה שונה שם העמוד.

9. עוד טוען לעניין זה המשיב כי דין העתירה להידחות נוכח אי ניקיון כפיים, זאת, לאור העובדה כי העותרת הטעתה את וועדת הבחירות בכך שכתבה כי המשיב הוא ראש סיעה, ולמעשה, הוא מעולם לא התמודד למועצת העיר. ובנוסף, טוען הוא כי העותרת בעצמה מפרה את חוק הבחירות, וזאת נוכח שימוש שהיא עושה באות "צ" בפרסומי תעמולה מטעמה. עובדה זו מהווה לטענתו חוסר ניקיון נוכח טענותיה של העותרת נגד המשיב להפרות דומות שביצע הוא של חוק הבחירות.

10. בנוסף, טוען המשיב כי יש לדחות את העתירה על הסף נוכח העדר סמכות. במסגרת זאת, טוען הוא כי העותרת מבססת את טענותיה על סעיף 39(ז) לחוק הרשויות המקומיות (בחירות), התשכ"ה-1965 (להלן: חוק הרשויות המקומיות), אשר קובע כי "רשימת-מועמדים לא תישא כינוי, אות או אותיות העלולים להטעות". עם זאת, לדידו, המונח "כינוי" הקבוע בסעיף 39 עניינו אות או אותיות לסימון מפלגות, ולא סלוגן פרסומי, אשר בגינו הוגשה העתירה.

11. בנוסף, לעניין העדר סמכות, טוען הוא כי הוראות סעיף 7 ו-13 לחוק הבחירות, אשר נותנות סמכות ליתן צו נגד "רשימת מועמדים או מפלגה", אינן חלות עליו. לטענתו, הוא "מעולם לא כיהן כחבר מועצה מטעם סיעה זו או אחרת ובוודאי שאינו ראש סיעה. הינו – המשיב אינו פועל מטעם מפלגה, או רשימת מועמדים ו/או סיעה ועל כן – החוקים נשוא העתירה אינם חלים עליו" (סעיף 6.1 לתשובה).

12. לגופם של דברים, טוען המשיב כי בניגוד לנאמר בעתירה, הוא מפרסם את עצמו בשם "צעירים בלב", והסיסמא "לטובת צעירי ביאליק" מהווה סיסמא שיווקית נוספת, ותו לא. המשיב טוען כי בנספחים שצירפה העותרת, בדבר פרסומים שנעשו מטעם סיעתו, ניתן לראות בבירור כי השם "צעירים בלב" נכתב באופן מודגש ובולט, בעוד הסיסמא "לטובת צעירי ביאליק" נכתב באותיות קטנות יותר ולא מודגשות.

13. בנוסף, לטענתו, המילה "צעירים" היא בגדר מילה גנרית למפלגה שחורטת על דגלה סוגיות הקשורות לפעילות ציבורית למען קידום אוכלוסיה זו.

14. לעניין שימוש באותיות "לב", טוען המשיב כי כאמור סעיף 7 לחוק הבחירות אינו חל בעניינו, וכי העותרת לא ביקשה סעד לעניין זה. לגופם של דברים, טוען הוא כי האותיות הן בגדר נגזרת מהשם הפרסומי המלא בו בחר, ולא באה להידמות לפתק הצבעה. לכך יש להוסיף כי לטענתו "לא יודע המשיב כלל מה תהא האות אותה יקבל לשימוש בקלפי – ועל כן, ברי כי שימושו במילה "לב" אינו יותר מאשר חלק מרכזי בפרסום אותו רוצה המשיב" (סעיף 7.5 לתשובה).

דיון והכרעה

15. דין טענות הסף שהעלה המשיב להידחות כולן.

16. העדר פנייה מוקדמת – פעמים רבות פירטתי את החשיבות המיוחדת למיצוי הליכים בעתירות מעין אלה (ראו מדגם מייצג: תר"מ 16/20 קונינסקי נ' אלדר (23.6.2013) (להלן: עניין קונינסקי); תר"מ 37/20 דידי נ' לביא (18.7.2013); תר"מ 54/20 סיעת "רק ראשון בראשות דב צור" נ' דעבול (4.8.2013); תר"מ 52/20 פרנקו נ' גוזלן (6.8.2013) (להלן: עניין פרנקו)).

17. נראה כי נוכח הדגש שניתן לנושא זה, עותרים ומשיבים בעתירות מעין אלה הפנימו את חשיבותו, ונראה כי כעת, כמעט ולא מוגשות עתירות בטרם פנייה מוקדמת אל המשיבים. לאחר מכן, הדגש הופנה כלפי הפן המהותי במיצוי הליכים. בהקשר זה כתבתי לאחרונה:

"אין להסתכל על החובה למצות הליכים כחובה טכנית, תנאי סף למען הגשת עתירה ותו לא. החובה היא מהותית. לאחרונה קבעתי כי פנייה בעל-פה אינה עומדת בתנאי זה (תר"מ 37/20 דידי נ' לביא (18.7.2013)), וגם הגשת עתירה מייד לאחר פנייה בכתב בנושא שאינו דחוף (תר"מ 54/20 סיעת "רק ראשון" נ' דעבול (4.8.2013)). במסגרת זאת, חובת מיצוי הליכים כוללת את החובה להביא את כלל המידע הדרוש על מנת לתקן את הפגמים אותם מבקש עותר לתקן" (עניין פרנקו).

18. כתגובה טבעית, החלו משיבים להקדיש חלקים נרחבים מתשובתם לטענות סף בגין אי מיצוי הליכים. עם זאת, יש לזכור כי "הפרוצדורה אינה מיטת סדום שבה מקצצים את רגליו או מתיזים את ראשו של בעל-דין כדי להכניסו לתוכה כנכה או כבר-מינן" (ע"א 189/66 ששון נ' "קדמה" בע"מ, פ"ד כ(3) 477, 479 (1966). אומנם, ביסודם של תנאי הסף בכלל, ודרישת מיצוי ההליכים בפרט, מצויים עקרונות מהותיים (וראו

עניין קונינסקי פסקאות 38-44 לעניין זה). אולם, דחיית עתירה על הסף וזאת מבלי להידרש לטענות המהותיות בגינם הוגשה העתירה מלכתחילה היא בכל זאת דחייה טכנית של טענה מהותית.

19. לכך יש להוסיף כי לרוב בעתירות בענייני בחירות, העתירה מוגשת על ידי מתמודד בבחירות נגד נבחר ציבור מכהן, ובדרך כלל ראש עיר או מועצה מכהן. כך, בעוד שמאחורי המשיב, במרבית המקרים, עומד מנגנון משומן, הרי שמנגד, עומד לרוב מתמודד בעל אמצעים פחותים בהרבה. במצב זה, קיימים פערי כוחות משמעותיים בין הצדדים, ורק טבעי כי הצד החלש יתקשה לעמוד בכללי הפרוצדורה.

20. לפיכך, ומבלי להפחית מהחשיבות במיצוי הליכים – הן במישור הטכני והן במישור המהותי – לגישתי, כאשר צד עומד בחובה זו באופן סביר, אין לדחות עתירתו על הסף. למותר לציין כי כל עתירה ופנייה מוקדמת תיבחנה לגופן, אולם ראוי כי משיבים ימקדו טענותיהם בפן המהותי, ולא יתלו יתבם על עילות הסף, אלא במקום בו נסיבות המקרה מצדיקות שימוש בהן.

21. כאמור, במקרה דנן, העותרת עמדה בחובתה למיצוי הליכים במישור הטכני. אומנם, נראה כי הפנייה המוקדמת הופנתה כלפי חלק מן הסעדים המבוקשים בעתירה, אולם הסוגיה העיקרית בגינה הוגשה העתירה (קרי – הטעייה בשימוש בשם הסיעה), מאוזכרת בפנייה המוקדמת מפורשות.

22. חוסר סמכות – המשיב טוען כי סיעתו אינה בגדר "רשימת מועמדים", ולפיכך אין סמכות ליתן צו בעניינו. זאת, נוכח הוראות סעיף 7 ו-13 לחוק הבחירות, הקובעות כי הפרתם חלה על "רשימת מועמדים" (סעיף 7) או על "רשימת מועמדים" ו-"מפלגה" (סעיף 13).

23. יש לדחות גם טענה זו. ראשית, פרשנות תכליתית של הסעיפים מביאה למסקנה כי סמכותו של יושב ראש הוועדה מאפשרת מתן צווים גם נגד צדדים שלישיים שאינם עומדים בהגדרה של "רשימת מועמדים" או "מפלגה". ככלל, לוועדת הבחירות סמכות ליתן צווים נגד צדדים שלישיים שאינם בהכרח רשימה או מפלגה. כך לדוגמא, סעיף 5 לחוק הבחירות העוסק באיסור תעמולה בטלוויזיה וברדיו בתקופת 60 הימים טרם מועד הבחירות מחייב כי במקרה שנקבע כי פרסום כלשהו מהווה תעמולה אסורה, יופנה צו המניעה כלפי הפלטפורמה העתידה לפרסם את הפרסום שהוא בגדר תעמולה אסורה.

בעניין זה קבעתי לאחרונה כי "מקום ואדם פלוני מפר את הוראות חוק הבחירות, לא תהיה בכך כדי לדחות טענתו על הסף" (תר"מ 56/20 דהרי נ' לוי (8.8.2013)).

24. שנית, נראה כי פרשנות של המושגים לעיל כאילו אינם כוללים סיעה או מועמד אשר מתעתדים להתמודד בבחירות, גם אם טרם הגישו את מועמדותם באופן רשמי, פוגעת בעיקרון השוויון. נקיטה בפרשנותו של המשיב, תביא למצב בו הוראות חוק הבחירות, אשר באות להבטיח בין היתר שוויון בין מועמדים, לא תחול על מתמודדים, ורק משום שבאופן פורמאלי טרם נרשמו במרשם הסיעות. פרשנות מעין זו תיצור חלל משפטי, אפליה ושרירותיות, ולפיכך משוללת כל הצדקה.

25. לעניין העדר סמכות נוכח סעיף 39 לחוק הרשויות המקומיות, אציין כי לא ראיתי צורך להידרש לטענה זו של המשיב, נוכח האמור להלן.

26. לגופם של דברים – כבר נקבע לא פעם כי אחת מתכליותיו המרכזיות של חוק הבחירות, ובצידה – סמכותו של יושב ראש הוועדה ליתן צו – היא בגין דבר תעמולה המהווה הטעיית הציבור (תב"כ 9/19 אייכלר נ' קדימה (17.1.2013)), השופט א' רובינשטיין; מכתב של השופט מ' חשין, יושב ראש ועדת הבחירות המרכזית לכנסת השישה עשר, לסגני יושב ראש ועדת הבחירות, מיום (16.1.2001). סמכות זו עולה מתכליתו הכללית של חוק הבחירות, ומעוגנת בסעיף 13 לחוק הבחירות אשר קובע כי "לא תהא תעמולת בחירות מטעם מפלגה או רשימת מועמדים אחת או למענה בצורה או בדרך שיש בהם משום הפרעה בלתי הוגנת של תעמולת בחירות מטעם מפלגה או רשימת מועמדים אחרת או למענה" (השוו: תב"כ 38/19 רשימת הליכוד ביתנו נ' רשימת הבית היהודי (17.1.2013)), השופט א' רובינשטיין).

27. אבהיר – אין בקביעתי זו כדי להביע כל עמדה בנוגע לסמכותו של מנהל הבחירות בהקצאת אותיות למועמדים. סמכותי לעניין זה, במקרה דנן, נוגעת לתעמולת בחירות, אשר תוכנה או צורתה מעלה את החשש להטעיית הציבור.

28. המבחן המתאים לבחינה האם שם של סיעה (או במקרה דנן – סיעה שעתידה להתמודד בבחירות), הוא מבחן של וודאות קרובה להטעיית הציבור. זהו המבחן שנקבע בפסיקה לאמות המידה לבחינה על ידי רשם המפלגות האם שם מפלגה מטעה (ראו: סעיף 8(א) לחוק המפלגות, התשנ"ב-1992; רע"א 10503/02 אהרון נ' רשם המפלגות, פ"ד נז(1) 703 (2002)). זהו גם המבחן שנקבע לאמות המידה לבחינה על ידי רשם

העמותות האם שם עמותה מטעה (ראו: סעיף 4(א) לחוק העמותות, התש"ס-1980; ע"א 4531/91 נאסר נ' רשמת העמותות, פ"ד מח(3) 294 (1994)). זהו גם המבחן הראוי לעמדתי נוכח האיזון העקרוני שבחוק הבחירות בין חופש הביטוי לתכליתו הרלוונטית לעניינו של הטעיית הציבור. קרי, רק במקרים בהם קיימת וודאות קרובה כי פרסום יביא להטעיית הציבור, נצדיק ונאפשר את הגבלתו של חופש הביטוי.

29. האם שם סיעתו של המשיב תוביל בוודאות קרובה להטעיית הציבור? לעמדתי, התשובה לשאלה זו היא חיובית. ראשית, יש לדחות את טענות המשיב כי מהפרסומים ניתן להבין כי שם הסיעה הוא "צעירים ב-לב" ולא "צעירים ב-לב לטובת צעירי קרית ביאליק". מהפרסומים שצירפה העותרת נראה בבירור כי בעמוד הפייסבוק, בלוגו של הסיעה, ומחומרי התעמולה, הסיעה מציגה את עצמה בשם המלא. אומנם, בחלק מן הפרסומים המילים "לטובת צעירי קרית ביאליק" קטנות יותר מן המילים הראשונות, אולם עדיין הסיפא נראית כחלק משמה של הסיעה.

30. השאלה היחידה שנותר לשאול היא למידת הדמיון בין השם "צעירים ב-לב לטובת צעירי קרית ביאליק" לבין השם "צעירים למען ביאליק". לטעמי, בהתאם לאמות המידה שקבעתי לעיל, ישנה וודאות קרובה כי שם סיעתו של המשיב עלול להביא להטעיית הציבור. אסביר.

31. ראשית, מסקנה זו עולה מן השימוש הזהה במילים "צעירים" ו-"קרית". לכך יש להוסיף כי בהקשר זה, המילים "לטובת" ו-"למען" הן מילים נרדפות, אשר בוחר יתקשה להבחין ביניהם.

32. שנית, וכאן העיקר, לכאורה, סיעת העותרת בחרה להשתמש בשם קצר יותר, וסיעת המשיב (גם זאת כאמור, לאחר פניית העותרת) בחרה בשם מעט ארוך יותר. אולם, המבנה התחבירי והמשמעות העולה מכל אחד מן השמות דומים מאד – צעירים לטובת העיר קריית ביאליק. נראה כי בנסיבות אלו קיימת וודאות קרובה כי הדבר עלול להוביל להטעיית בוחרים. הקישור בין התיבה "צעירים" לבין התיבה "קרית ביאליק", באמצעות פועל המבטא משמעות דומה, יוצר דמיון צורני ומהותי בין השמות.

33. לפיכך, ניתן בזאת צו מניעה האוסר על המשיב או מי מסיעתו לעשות שימוש לטובת תעמולת בחירות בשם "צעירים ב-לב לטובת צעירי קרית ביאליק" או כל שם אחר הדומה ברמת וודאות קרובה לשם "צעירים למען ביאליק".

34. שימוש באותיות "לב" – המשיב טוען כי השימוש באותיות נעשה אך ורק כחלק מקמפיין פרסומי, ולא בצורה המבקשת להיחזות לפתקי הצבעה. תכלית האיסור הקבוע בסעיף 7 לחוק הבחירות היא למנוע מצב בו מועמד או רשימה יזדהו ויזוהו על ידי בוחרים על ידי אותיות מסוימות, ובסופו של יום יוקצה להם פתק קלפי אשר נושא אות אחרת. מכך עולה אין בכוונה שעמדה מאחורי הפרסום כדי להעלות או להוריד. לשונו הברורה של הסעיף, כמו גם תכליתו, מובילות למסקנה שהצגת אותיות אשר יכולות להיות מזוהות כאותיות בחירות של הרשימה אסורה (השוו: תר"מ 29/20 צילקר נ' עיריית אשדוד (22.7.2013)).

35. עיינתי בנספחים שצירפה העותרת, ונראה כי אכן האותיות "לב" נחזות לפתק בחירות. לפיכך, ניתן בזאת צו האוסר על המשיב 1 לעשות שימוש עד למועד הקבוע בחוק באותיות הנראות כפתקי בחירה, או אותיות כלשהן המציינות רשימת מועמדים.

36. עוד אציין כי המשיב העלה בכתב התשובה טענות בדבר הפרות מצד העותרת של הוראת סעיף 7 לחוק הבחירות (שימוש אסור באות צ' באופן הנחזה לפתק בחירות). עם זאת, לא מצאתי לנכון ליתן צו במקרה זה, כאשר הטענה להפרה הועלתה מן הצד המתגונן במסגרת כתב תשובה, ולא ניתנה לעותרת כל אפשרות להשיב לטענה זו. עם זאת, כן אבקש לציין כי על פניו, וזאת מבלי להביע עמדה, טענת המשיב אינה מופרכת.

37. לפיכך, העתירה מתקבלת בזאת. בנסיבות העניין, יישא המשיב בהוצאות העותרת בסך 7,500 ש"ח.

ניתנה היום, ח' באלול התשע"ג (14.8.2013).

סלים ג'ובראן
שופט בית המשפט העליון
יושב ראש ועדת הבחירות
המרכזית לכנסת ה-20